

Nederlandse Mededingingsautoriteit

BESLUIT

Nummer 103680_1/57; 103680_7/17

Betreft zaak: Bezwaren van vereniging FME/CWM en Liander tegen het tariefbesluit gas 2011 voor Liander N.V.

Besluit van de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit houdende de beslissing op de bezwaren van de vereniging FME/CWM en Liander N.V. tegen het besluit tot vaststelling van de tarieven voor het transport van gas en de transportondersteunende diensten, per 1 januari 2011, voor Liander N.V.

I. Verloop van de procedure

1. Bij besluit van 3 december 2010, met kenmerk 103549_9/8 (hierna: 'bestreden besluit'), heeft de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (hierna: 'de Raad') de maximum nettarieven gas voor het jaar 2011 vastgesteld voor Liander N.V. (hierna: 'Liander').
2. Bij brief van 10 december 2010 heeft de vereniging FME/CWM (hierna: 'FME') gemotiveerd bezwaar gemaakt tegen het bestreden besluit. FME stelt zich op als belanghebbende partij vanwege het collectieve belang dat de vereniging behartigt voor haar deelnemers en vanwege het belang dat zij als gebruiker van gas in haar kantoorpand heeft, alsmede als gemachtigde van een aantal leden van de vereniging. Bij brieven van 22 april 2011 en 26 april 2011 heeft FME de aanvullende gronden van bezwaar ingediend.
3. Daarnaast is bij brief van 13 januari 2011 door Liander een bezwaarschrift ingediend tegen het bestreden besluit. Bij brief van 16 februari 2011 heeft Liander de gronden van bezwaar aangevuld.
4. Op 16 december 2010 heeft het College van Beroep voor het bedrijfsleven (hierna: het 'CBb') het verzoek van FME om een voorlopige voorziening behandeld. FME verzocht hierbij onder andere om de werking van de x-factorbesluiten voor de vierde reguleringsperiode gas voor alle regionale netbeheerders op te schorten in afwachting

van een uitspraak van het CBb in de voorgenomen bodemprocedure tegen deze besluiten. Het CBb heeft het verzoek van FME bij uitspraak van 22 december 2010 afgewezen, vanwege het ontbreken van enig spoedeisend belang.¹ Hierop heeft FME een aangemeld verzoek om een voorlopige voorziening tegen de tariefbesluiten 2011 gas voor de regionale netbeheerders ingetrokken.

5. Op 14 april 2011 heeft de Vereniging van Energienetbeheerders in Nederland, (hierna: 'Netbeheer Nederland'), schriftelijk gereageerd op de bezwaren van FME. Naar aanleiding hiervan heeft de Raad Netbeheer Nederland uitgenodigd om als derde-belanghebbende de hoorzittingen bij te wonen in het kader van de behandeling van de bezwaren tegen de x-factor- en tariefbesluiten voor de vierde reguleringsperiode gas. Netbeheer Nederland heeft hiervan geen gebruik gemaakt.
6. FME en Liander zijn bij brief van 29 maart 2011 in de gelegenheid gesteld hun bezwaren toe te lichten op een hoorzitting van 29 april 2011. Geen van de bezwaarmakers heeft gebruik gemaakt van de geboden gelegenheid om gehoord te worden.

II. Wettelijk kader

7. Het wettelijk kader luidt, voor zover hier van belang:

Gaswet:

Artikel 61, vierde lid:

"Een representatieve organisatie van netgebruikers op de gasmarkt wordt geacht belanghebbende te zijn bij besluiten op grond van deze wet."

Artikel 81:

"1. De raad van bestuur van de mededingingsautoriteit stelt na overleg met de gezamenlijke netbeheerders en met representatieve organisaties van partijen op de gasmarkt, met in achtneming van het belang dat door middel van marktwerking ten behoeve van afnemers, de doelmatigheid van de bedrijfsvoering en de meest doelmatige kwaliteit van het transport worden bevorderd, de methode tot vaststelling van de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering, van de kwaliteitsterm en van het rekvolume van elke tariefdrager van elke dienst waarvoor een tarief wordt vastgesteld, vast.

¹ LJN: BP0458.

2. De korting ten behoeve van de doelmatige bedrijfsvoering heeft onder meer ten doel te bereiken dat de netbeheerder in ieder geval geen rendement kan behalen dat hoger is dan in het economisch verkeer gebruikelijk en dat de gelijkwaardigheid in de doelmatigheid van de netbeheerders wordt bevorderd.”

Artikel 81a, eerste lid:

“Ten behoeve van het voorstel, bedoeld in artikel 81b, stelt de raad van bestuur van de mededingingsautoriteit voor iedere netbeheerder afzonderlijk voor een periode van ten minste drie en ten hoogste vijf jaar vast:

- a. de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering,
- b. de kwaliteitsterm,
- c. het rekvolume van elke tariefdrager van elke dienst waarvoor een tarief wordt vastgesteld.”

Artikel 81b, eerste lid:

“Iedere netbeheerder die het transport van gas verricht dat bestemd is voor levering aan afnemers jaarlijks zendt voor 1 oktober aan de raad van bestuur van de mededingingsautoriteit een voorstel voor de tarieven die deze netbeheerder ten hoogste zal berekenen voor het transport van gas aan die afnemers en de dat transport ondersteunende diensten, met inachtneming van:

- a. het uitgangspunt dat de kosten worden toegerekend aan de tariefdragers betreffende de diensten die deze kosten veroorzaken,
- b. de tariefstructuren vastgesteld op grond van artikel 12f of 12g,
- c. het bepaalde bij of krachtens artikel 81a, en
- d. de formule:

$$TI_t = (1 + (cpi-x+q):100) TI_{t-1},$$

waarbij:

TI_t = de totale inkomsten uit de tarieven uit het jaar t, te weten de som van de vermenigvuldiging van elk tarief in het jaar t en het op basis van artikel 81a, onderdeel c, vastgestelde rekvolume van elke tariefdrager waarvoor een tarief wordt vastgesteld;

TI_{t-1} = de totale inkomsten uit de tarieven in het jaar voorafgaande aan het jaar t, te weten de som van de vermenigvuldiging van elk tarief in het jaar t-1 en het op basis van artikel 81a, onderdeel c, vastgestelde rekvolume van elke tariefdrager waarvoor een tarief wordt vastgesteld;

cpi = de relatieve wijziging van de consumentenprijsindex (alle huishoudens), berekend uit het quotiënt van deze prijsindex, gepubliceerd in de vierde maand

voorafgaande aan het jaar t, en van deze prijsindex, gepubliceerd in de zestiende maand voorafgaande aan het jaar t, zoals deze maandelijks wordt vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek;

x = de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering;

q = de kwaliteitsterm, die de aanpassing van de tarieven in verband met de geleverde kwaliteit aangeeft.”

Artikel 81c, eerste en tweede lid:

“1. De raad van bestuur van de mededingingsautoriteit stelt met betrekking tot het transport van gas dat bestemd is voor levering aan afnemers voor iedere netbeheerder de tarieven, die kunnen verschillen voor de verschillende netbeheerders en voor de onderscheiden tariefdragers en die deze ten hoogste mag berekenen voor het transport van dat gas en de dat transport ondersteunende diensten, jaarlijks vast.

2. De raad van bestuur van de mededingingsautoriteit kan de tarieven die zullen gelden in het jaar t corrigeren, indien de tarieven die golden in het jaar of de jaren voorafgaand aan het jaar t:

- a. bij rechterlijke uitspraak of met toepassing van artikel 6:18 van de Algemene wet bestuursrecht zijn gewijzigd;
- b. zijn vastgesteld met inachtneming van onjuiste of onvolledige gegevens en de raad van bestuur van de mededingingsautoriteit, indien hij de beschikking had over juiste of volledige gegevens, tarieven zou hebben vastgesteld die in aanmerkelijke mate zouden afwijken van de vastgestelde tarieven;
- c. zijn vastgesteld met gebruikmaking van geschatte gegevens en de feitelijk gegevens daarvan afwijken;
- d. [...]”

III. Gronden van bezwaar

Bezwaargronden Liander

Eerste grond van bezwaar: de methode van nacalculatie

8. Als eerste bezwaargrond voert Liander aan dat de methode op grond waarvan nacalculatie (correctie van de tarieven in de zin van artikel 81c, tweede lid, van de Gaswet) plaatsvindt, strijdig is met de Gaswet, de bedoeling van de wetgever, het methodebesluit, het x-factorbesluit en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Naar haar mening ontvangt Liander te weinig compensatie voor toegenomen lokale heffingen (precariobelastingen en gedoogbelastingen) in 2009.

9. Liander stelt dat de Raad het nacalculatiebedrag en daarmee de toegestane inkomsten voor het jaar 2009 berekent met toepassing van een herberekende x-factor. Het nacalculatiebedrag wordt, aldus Liander, bepaald door berekening van het verschil tussen: (i) de toegestane inkomsten in het jaar t met toepassing van de in het x-factorbesluit vastgestelde x-factor. Deze x-factor is tot stand gekomen met een schatting voor de kosten voor lokale heffingen, waarbij de werkelijk betaalde lasten in 2006 gebruikt zijn als schatter voor de kosten van lokale heffingen in 2010; en (ii) de toegestane inkomsten in het jaar t met toepassing van een ad hoc berekende x-factor waarbij de werkelijke kosten voor lokale heffingen in het jaar t zijn gehanteerd als schatter voor 2010. Deze wijze van herberekenen is volgens Liander in strijd met de wet.
10. Liander stelt dat de gehanteerde herberekening betekent dat de Raad binnen een reguleringsperiode de toegestane inkomsten berekent met voor elk jaar afzonderlijke x-factoren. De methode van nacalculatie in het bestreden besluit verhoudt zich -aldus Liander- niet met artikel 81a, eerste lid, van de Gaswet, waarin is bepaald dat de x-factor voor ten minste 3 jaar wordt vastgesteld. Liander is van mening dat er geen ruimte bestaat voor de Raad om in een methode van nacalculatie wijzigende x-factoren op jaarbasis toe te passen.
11. Liander acht het bestreden besluit in strijd met het x-factor besluit,² omdat in de methode van nacalculatie wordt gerekend met een andere x-factor dan is vastgesteld in het x-factor besluit voor Liander.
12. Liander stelt dat de methode van nacalculatie in het bestreden besluit niet in overeenstemming is met de methode van regulering zoals neergelegd in het methodebesluit voor de derde reguleringsperiode regionale netbeheerders gas (1 januari 2008 tot en met 31 december 2010) hierna: 'Methodebesluit RN3G'³. Liander motiveert deze stelling als volgt.
13. Door de Raad is in Methodebesluit RN3G een keuze gemaakt voor een reguleringssystematiek waarbij de compensatie voor de kosten van Objectieve Regionale

² Besluit van de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit van 27 mei 2009, met kenmerk 103203_9/3.

³ Besluit van de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit van 25 april 2008, met kenmerk 102449/167.

Verschillen (hierna: 'ORV')⁴ ingroeien in de toegestane inkomsten netbeheerders. Dit resulteert, aldus Liander, in volledige compensatie van kosten voor ORV in 2010. De toegestane eindinkomsten vormen het richtpunt van de regulering waarnaar de toegestane inkomsten per jaar toe groeien door middel van de x-factor.

14. Liander verwijst in dit kader naar rechtsoverweging 4.3. en 13.7.3. in de uitspraak van het CBb van 3 november 2009, inzake het Methodebesluit RN3G.⁵
15. Het toegestane eindinkomstenniveau 2010 is berekend op basis van een schatting van de lasten voor lokale heffingen in 2010. Deze schatting is reëel gelijkgesteld aan de werkelijke betaalde lasten in 2006. De methode van nacalculatie is daarmee niet in overeenstemming met de reguleringssystematiek uit het methodebesluit.
16. Liander voert aan dat zij een neerwaartse bijstelling van de x-factor van 0,2 (van 6,1 naar 5,9) verwacht als gevolg van de methode van nacalculatie. Dit zou aldus Liander moeten resulteren in additionele toegestane inkomsten over 2008-2010 van circa 3 miljoen euro. Liander meent dat zij deze compensatie niet mis was gelopen wanneer de Raad vooraf een perfecte schatting zou hebben gemaakt van de lokale heffingen in 2010. Ter illustratie heeft Liander een grafiek gevoegd bij haar aanvullende gronden van bezwaar.

Tweede grond van bezwaar: rekenfout in berekening toegestane eindinkomsten 2009

17. Als tweede grond van bezwaar stelt Liander dat de Raad een rekenfout heeft gemaakt in de berekening toegestane inkomsten van het jaar 2009. Hiertoe voert Liander aan dat de werkelijke kosten voor lokale heffingen in 2009 € 7.004.694 bedragen. Dit komt, aldus Liander, neer op € 6.713644 in prijzen van 2007, welk bedrag in de plaats dient te komen van de € 6.378.475 die door de Raad is gehanteerd in het rekenmodel dat ten grondslag ligt aan het x-factorbesluit.
18. Liander betoogt dat op basis van de nieuwe schatting voor de precariolasten 2010 de ad hoc berekende x-factor 6,0 in plaats van 6,1 moet zijn. Liander concludeert dat de Raad de verlaging van de x-factor ten onrechte niet heeft verwerkt bij de berekening van de toegestane inkomsten in het jaar 2009.

⁴ De betreffende kostensoorten, precario en gedoogbelastingen, zijn bij het methodebesluit erkend als ORV 'lokale heffingen' en daarmee in de reguleringssystematiek afzonderlijk vergoedbaar via de tarieven.

⁵ LJN: BK1790.

Bezwaargronden FME

19. FME kan zich niet vinden in een algemene stijging van de tarieven voor het transport van gas met 5 tot 7% per jaar gedurende de jaren 2011 tot en met 2013 en heeft daarom bezwaar aangetekend tegen het bestreden besluit. FME heeft in bezwaar – kort en zakelijk weergegeven – het volgende aangevoerd:
- FME maakt bezwaar tegen de methode van vaststellen van het bestreden besluit;
 - FME is van oordeel dat het bestreden besluit, in strijd met de artikelen 3:46 en 3:47 van de Awb, niet voorziet in een duidelijke en zelfstandige motivering; en
 - FME is van oordeel dat het bestreden besluit in strijd met de wet tot stand is gekomen omdat op grond van de wet niet een negatieve x-factor kan worden vastgesteld.

Verzoek vergoeding kosten bezwaarfase

20. Tot slot verzoekt FME om vergoeding van de kosten als bedoeld in artikel 7:15, tweede lid, van de Awb, die zij heeft gemaakt voor het voeren van onderhavige bezwaarprocedure.

Reactie Netbeheer Nederland

21. Netbeheer Nederland heeft, in reactie op het bezwaarschrift van FME, een schriftelijke reactie ingediend.⁶ Netbeheer Nederland stelt – kort samengevat – dat de gronden van FME zich richten tegen de methode en FME bij de totstandkoming van het methodebesluit van 26 augustus 2010 voor de vierde reguleringsperiode regionale netbeheerders gas (1 januari 2011 tot en met 31 december 2013), hierna: ‘het Methodebesluit RN4G⁷’, geen zienswijze heeft ingediend. De gronden van FME zijn te algemeen geformuleerd en daarmee is niet voldaan aan de vereisten die worden gesteld aan een ontvankelijk bezwaarschrift, aldus Netbeheer Nederland. Netbeheer Nederland verbindt hieraan de conclusie dat de Raad FME niet-ontvankelijk moet verklaren.
22. De Raad heeft kennisgenomen van de reactie van Netbeheer Nederland en neemt deze in overweging bij zijn beoordeling.

⁶ Brief van 14 april 2011, kenmerk 103680_1/29.

⁷ Besluit van de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit van 26 augustus 2010, met kenmerk 103222_1/246.

IV. Belanghebbendheid FME

23. Alvorens de Raad toekomt aan een inhoudelijke beoordeling van de gronden van bezwaar van FME dient te worden vastgesteld of FME belanghebbende is het bestreden besluit.
24. FME heeft bezwaar gemaakt in de volgende hoedanigheden:
- i) namens de vereniging FME/CWM;
 - ii) als gebruiker van gas in het kantoorpand van FME ofwel als afnemer (eindverbruiker);
 - iii) als vertegenwoordiger van zestien bedrijven (leden van de vereniging FME), te weten: HKS Scrap Metals B.V., Bijlsma Shipyards B.V., Bosal Nederland B.V., Van Beest B.V., KMWE Precision Systems & Precision Components, Photonics Netherlands B.V., Dalsem B.V., Nemaag B.V., GEA Goedhart B.V., Betech Group B.V., Sanders IJzergieterij en Machinefabriek B.V., STODT, Nederlandse Radiateurs Fabriek B.V., EPCOR B.V., KSB Nederland B.V. en Nassau Indus Deur B.V.
25. Ten aanzien van de door FME als gebruiker van gas en als vertegenwoordiger van zestien bedrijven gestelde belanghebbendheid, overweegt de Raad als volgt. Voor belanghebbendheid in de zin van artikel 1:2, eerste lid, van de Awb, dient er sprake te zijn van een persoonlijk, kenmerkend belang bij het bestreden besluit waartegen bezwaar is gemaakt.⁸ In de manier waarop individuele afnemers in hun belangen worden geschaad, onderscheidt FME zich als eindverbruiker van gas en als vertegenwoordiger van zestien leden van de vereniging FME niet in rechtens relevante mate van alle andere afnemers van gas (niet zijnde netbeheerders), zodat er een onderscheidend kenmerkend belang bestaat. Hierom kunnen de individuele leden van FME, of FME zelf in haar hoedanigheid van afnemer niet zijnde netbeheerder, niet worden aangemerkt als belanghebbende. De Raad acht FME als individuele afnemer en als vertegenwoordiger van zestien bedrijven niet-ontvankelijk in het bezwaar.
26. Ten aanzien van de door FME gestelde belanghebbendheid in haar hoedanigheid van vereniging, overweegt de Raad als volgt. Ingevolge artikel 61, vierde lid, van de Gaswet, wordt een representatieve organisatie van netgebruikers op de gasmarkt geacht belanghebbende te zijn bij besluiten op grond van de Gaswet. De voorzieningenrechter heeft bij uitspraak van 22 december 2010 (voorlopig) geoordeeld dat de vereniging een representatieve organisatie is als bedoeld in artikel 61, vierde lid van de Gaswet en

⁸ Zie Van Wijk/Konijnenbelt & Van Male, Hoofdstukken van bestuursrecht, Den Haag 2008, p. 71.

daarmee FME belanghebbende geacht.⁹ De Raad ziet geen aanleiding om van het oordeel van de voorzieningenrechter af te wijken.

27. Ten aanzien van de reactie van Netbeheer Nederland oordeelt de Raad als volgt. De formulering van de gronden van FME bevat voldoende relevante onderdelen om aangemerkt te worden als gronden van bezwaar. Dit is niet anders indien deze gronden louter zijn gericht tegen de methode.¹⁰ Het standpunt van Netbeheer Nederland kan dan ook niet leiden tot niet-ontvankelijkheid van het bezwaar van FME.
28. De Raad merkt FME aan als representatieve organisatie en daarmee als belanghebbende bij het bestreden besluit. Waar in dit besluit wordt gesproken over FME, wordt dan ook uitsluitend gerefereerd aan de vereniging FME/CWM in haar hoedanigheid van representatieve organisatie.

V. Overwegingen ten aanzien van de bezwaargronden

Algemeen

29. FME heeft bezwaar gemaakt tegen de tariefbesluiten en de x-factorbesluiten¹¹ die een uitwerking vormen van het methodebesluit voor de regionale netbeheerders gas. Voor een goed begrip van de beoordeling van de bezwaargronden van FME is het van belang de systematiek van tariefregulering op grond van de Gaswet kort toe te lichten.
30. De systematiek van de tariefregulering voor gasnetten is vastgelegd in een 'methodebesluit'.¹² De methode die is toegepast bij de vaststelling van het bestreden besluit is vervat in het Methodebesluit RN4G.¹³ De vaststelling van de x-factorbesluiten

⁹ Zie de hierboven aangehaalde uitspraak CBB 22 december 2010, LJN: BPO458, r.o. 4.2.

¹⁰ Zie CBB 13 december 2007, LJN: BC0051.

¹¹ De besluiten ingevolge artikel 81c, eerste en tweede lid, van de Gaswet, tot vaststelling van de korting tot bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering voor de vierde reguleringsperiode.

¹² Besluit ingevolge artikel 81, eerste lid, van de Gaswet tot vaststelling van de methode tot vaststelling van de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering, van de kwaliteitsterm en van het rekenvolumina van elke tariefdrager van elke dienst waarvoor een tarief wordt vastgesteld.

¹³ Besluit van de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit van 26 augustus 2010, met kenmerk 103222_1/246.

en tariefbesluiten betreft een toepassing van het methodebesluit in het concrete geval voor de betreffende netbeheerder.¹⁴

31. Het methodebesluit betreft een separaat en zelfstandig appellabel besluit. Tussen een methodebesluit, een x-factorbesluit en een tariefbesluit bestaat een zeer nauwe verwevenheid. Het x-factorbesluit en het tariefbesluit zijn immers mede gebaseerd op het methodebesluit. Wanneer de methode rechtmatig is, is dit ook het geval voor de daarop gebaseerde x-factor- en tariefbesluiten, behoudens specifieke omstandigheden die uitsluitend betrekking hebben op de (wijze van) vaststelling van het x-factor- of tariefbesluit.
32. Dit betekent dat wanneer tegen het Methodebesluit RN4G aangevoerde grieven niet gegrond zijn verklaard, uitgegaan moet worden van de rechtmatigheid van de methode en derhalve ook van de rechtmatigheid van de op die methode gebaseerde x-factor- en tariefbesluiten, behoudens voor zover bezwaren zich specifiek richten tegen het hier bestreden besluit. Uitgangspunt van de Raad is daarom dat een bezwaar tegen een x-factor of een tariefbesluit dat feitelijk gericht is tegen hetgeen in het methodebesluit is geregeld of daar geregeld had moeten worden, ongegrond dient te worden verklaard.
33. Dat het Methodebesluit RN4G nog niet onherroepelijk is, doet hier niet aan af. Aangaande het Methodebesluit RN4G is geen verzoek om een voorlopige voorziening gedaan. Wel hebben enkele partijen tegen het Methodebesluit RN4G beroep aangetekend¹⁵, maar deze beroepen zijn nog niet behandeld door het CBb. De Raad heeft zich in verweer op het standpunt gesteld dat het Methodebesluit RN4G rechtmatig is. Nu artikel 6:16 van de Awb bepaalt dat de werking van een besluit niet wordt geschorst door het aantekenen van beroep, gaat de Raad daarom voorshands uit van de rechtsgeldigheid en de rechtmatigheid van het Methodebesluit RN4G. Dit betekent dat de juistheid van de methode die ten grondslag ligt aan de doelmatigheidskorting (of 'x-factor') en de tarieven, niet in het kader van onderhavige bezwaarprocedure (alsnog) ter discussie kan worden gesteld.
34. Het vorenstaande geldt evenzeer voor de bezwaren die in deze procedure tegen het bestreden besluit door FME zijn aangevoerd die zich feitelijk richten tegen het x-factorbesluit voor Liander. Ook de x-factorbesluiten zijn zelfstandig appellabele besluiten. Bij besluit van dezelfde datum als dit besluit, heeft de Raad beslist op de

¹⁴ Zie CBb 22 december 2010, LJN: BP0458, r.o. 4.3. en NMa, " *Zorgen voor optimale energie distributienetten, Visie van de toezichhouder op het reguleringskader*", februari 2010.

¹⁵ Zie kenmerken CBb: AWB 10/1049, AWB 10/1052, AWB 10/1054, AWB 10/1064, AWB 10/1068.

bezwaren die FME heeft ingediend tegen de x-factoren (hierna: Bob x-factorbesluiten).¹⁶ De Raad heeft hierbij de voornoemde bezwaren van FME ongegrond verklaard. Gelet hierop dient te worden uitgegaan van de rechtmatigheid van het x-factorbesluit voor Liander. Dit leidt ertoe dat de rechtmatigheid van het x-factorbesluit voor Liander ook niet in het kader van de procedure tegen het bestreden besluit (alsnog) ter discussie kan worden gesteld.

35. Dit laat evenwel onverlet dat de Raad erop gewezen kan worden dat onder omstandigheden een bepaalde uitwerking van de methode in een x-factor- of tariefbesluit ertoe leidt dat een specifiek onderdeel van de methode in strijd komt met de wet of een wettelijke regeling. In een dergelijk geval heroverweegt de Raad of op dat specifieke punt de methode, dan wel de vaststelling van de x-factor onverbindend moet worden geacht. Voor een dergelijk oordeel moeten de aangevoerde bezwaren dan aanleiding geven.
36. Gelet op het voorgaande ziet de Raad zich bij elke bezwaargrond voor de vraag gesteld of deze niet eigenlijk gericht is tegen het Methodebesluit RN4G dan wel tegen het x-factorbesluit. Voor zover daarvan sprake is, acht de Raad – uitgaande van het niet-onverbindende karakter van het Methodebesluit RN4G en de x-factorbesluiten – dat bezwaar ongegrond, tenzij hij onder de specifieke omstandigheden van het geval tot het oordeel komt dat een onderdeel van de methode onverbindend moet worden geacht.^{17 18}

Beoordeling van de bezwaargronden van FME

Bezwaar tegen de methode van vaststellen van het bestreden besluit

37. FME kan zich niet vinden in enkele afzonderlijke onderdelen van de methodiek die de Raad hanteert bij het vaststellen van het bestreden besluit. FME stelt in haar bezwaar kort samengevat dat zij zich niet kan verenigen met de wijze waarop de Raad invulling en toepassing geeft aan investeringen van netbeheerders, het systeem van maatstafconcurrentie, het vaststellen van (toekomstige) investeringen, *forward looking* data, innovatieve projecten, stijging van het redelijk rendement, het dividendbeleid van netbeheerders en de ineffectiviteit en inefficiëntie bij de netbeheerders.
38. Zoals reeds door de Raad overwogen in de Bob x-factorbesluiten, richten deze bezwaren van FME zich feitelijk tot het Methodebesluit RN4G. Deze bezwaren kunnen niet alsnog

¹⁶ Kenmerk 103680_1/55.

¹⁷ Zie CBb 13 december 2007, LJN: BC0051 en CBb 2 juni 2009, LJN:BJ0727.

¹⁸ In de brief van de NMa van 2 februari 2011 is ook aangegeven dat indien een uitspraak van het CBb inzake het methodebesluit gevolgen heeft voor de vaststelling van de x-factoren en tarieven, de bestreden besluiten met het oog op de uitspraak ambtshalve zullen worden herzien.

in het kader van deze procedure ter discussie worden gesteld en dienen – mede gelet op hetgeen hierboven onder randnummer 30 tot en met 36 is overwogen – ongegrond te worden verklaard. De Raad verwijst derhalve naar randnummer 25 tot en met 34 van de Bob x-factorbesluiten.

39. Het voorgaande betekent naar het oordeel van de Raad dat in beginsel de rechtmatigheid van de methodiek niet opnieuw ter discussie kan worden gesteld. Naar het oordeel van de Raad is er bovendien geen sprake van bijzondere omstandigheden die de Raad in afwijking van de methode, of in afwijking van de vastgestelde x-factoren doen besluiten. FME heeft geen gronden aangevoerd waaruit volgt dat de Raad de methode of de x-factor onverbindend moet achten.

Strijd met algemene beginselen van behoorlijk bestuur (motiveringsplicht)

40. Volgens FME is het bestreden besluit niet voldoende gemotiveerd. Zij stelt daartoe het volgende. *“Aan de bestreden besluiten ligt geen deugdelijke motivering ten grondslag; die besluiten bevatten slechts een inleiding, leeswijzer, wettelijke context, procedure en dictum. Daarmee zijn de besluiten in strijd met artikel 3:46 AWB genomen.”*
41. Daarnaast bevat het bestreden besluit naar het oordeel van FME geen zelfstandige motivering, als bedoeld in artikel 3:47 van de Awb. FME onderbouwt deze stelling als volgt: *“Weliswaar wordt verwezen naar de zogenaamde methodebesluiten, doch daarin valt, behalve algemene uitgangspunten en abstracte rekenmethodiek, niets te lezen of af te leiden over de effecten van de besluiten op de tarieven. In de besluitvormingstrits (...) is het een ‘zoekplaatje’ om argumenten en motieven te vinden voor de kennelijk toegestane stijgingen van de tarieven, voor zover die al gevonden kunnen worden.”*
42. Naar het oordeel van de Raad is geen sprake van schending van de motiveringsplicht, als bedoeld in de artikelen 3:46 en 3:47 van de Awb.
43. Allereerst heeft de Raad de (wettelijke) grondslag waarop het bestreden besluit is gebaseerd, voldoende kenbaar en inzichtelijk gemaakt. Zoals de Raad hierboven uiteen heeft gezet in randnummer 30 tot en met 36, betreft het bestreden besluit slechts een invulling van de in de Gaswet verankerde besluitvormingsmethodiek. Ingevolge de artikelen 81 tot en met 81e van de Gaswet, omvat het systeem van tariefregulering een reeks periodiek te nemen besluiten. Deze reeks bestaat uit het methodebesluit, de x-factorbesluiten en de tariefbesluiten. Om een en ander begrijpelijk en toegankelijk te maken wordt in het methodebesluit uitgebreid ingegaan op de reguleringssystematiek die de Raad hanteert.¹⁹ De Raad legt in het methodebesluit onder meer uit, zowel

¹⁹ Zie hoofdstuk 7 van het Methodebesluit RN4G.

woordelijk als met behulp van formules, hoe de Raad de doelstelling van de wetgever ten aanzien van tariefregulering realiseert.²⁰

44. Ook licht de Raad in het methodebesluit toe op welke wijze de Raad de x-factoren en de tarieven vaststelt.²¹ De motivering in een methodebesluit kan daarom niet los worden gezien van de daarbij behorende x-factor- en tariefbesluiten. De vaststelling van de betreffende x-factoren en vervolgens de tarieven, vloeit immers voort uit het methodebesluit.
45. Voorts merkt de Raad op dat het CBb de wijze waarop de Raad invulling heeft gegeven aan de wettelijke systematiek in de voorgaande reguleringsperioden rechtmatig heeft geacht. Het CBb benadrukt hierbij dat de Raad beschikt over de nodige beoordelingsruimte ten aanzien van de wijze waarop de Raad de reguleringsystematiek inricht. Zo overwoog het CBb in het kader van het Methodebesluit voor de derde reguleringsperiode (2008-2010) inzake regionale netbeheerders gas onder meer:

“Het College stelt het volgende voorop. Bij het in paragraaf 4 weergegeven bestreden besluit heeft verweerder [de Raad] op grond van artikel 81, eerste lid, Gaswet de methode tot vaststelling van de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering - de x-factor - en de methode tot vaststelling van de rekenvolumina vastgesteld. In dit besluit heeft verweerder uiteengezet hoe hij tot de gemaakte keuzes is gekomen. Het College overweegt dat verweerder bij zijn keuzes hoe de uit de Gaswet voortvloeiende doelstellingen het best kunnen worden gerealiseerd, de nodige beoordelingsruimte toekomt, waarbij in beginsel verschillende rechtmatige benaderingen denkbaar zijn.”²²

46. Tevens heeft de Raad in bijlage 2 bij de tariefbesluiten stapsgewijs inzichtelijk gemaakt hoe hij de totale inkomsten 2011 inclusief correcties per netbeheerder heeft berekend.²³
47. Gelet op hetgeen hiervoor is overwogen, is er naar het oordeel van de Raad geen sprake van een motiveringsgebrek in het bestreden besluit.
48. FME voert in haar bezwaar verder nog aan dat het haar onduidelijk is waarom de x-factoren per netbeheerder zijn vastgesteld. Deze bezwaargrond van FME richt zich feitelijk tot de vaststelling van de x-factor. Dit bezwaar kan niet alsnog in het kader van

²⁰ Zie bijlage 1 van het Methodebesluit RN4G.

²¹ Zie hoofdstuk 4.2 van het Methodebesluit RN4G.

²² CBb 3 november 2009, LJN: BK1790, r.o. 13.2.

²³ Zie randnummers 1 t/m 12 van het bestreden besluit.

deze procedure ter discussie worden gesteld en dient – mede gelet op hetgeen hierboven onder randnummer 30 tot en met 36 is overwogen, ongegrond te worden verklaard.

49. Daarnaast stelt FME dat de Raad de toegestane tariefstijging in het bestreden besluit onvoldoende heeft gemotiveerd. Ook dit bezwaar is ongegrond. Anders dan FME stelt, gaat de wettelijke besluitvormingsmethodiek voor het bestreden besluit niet uit van een toetsing en motivering van een aanvaardbare stijging van de tarieven. De door de netbeheerder aangeleverde productiviteitsdata bepalen de uitkomsten van het bestreden besluit.
50. De Raad is van oordeel dat de vaststelling van het bestreden besluit duidelijk en begrijpelijk is en dat er geen sprake is van strijd met de motiveringsplicht van de artikelen 3:46 en 3:47 van de Awb. Dit bezwaar van FME wordt dan ook ongegrond verklaard.

Het bestreden besluit verhoudt zich niet met het doel van de wet

51. Tot slot stelt FME – kort samengevat – zich in bezwaar op het standpunt dat het niet zou zijn toegestaan negatieve x-factoren vast te stellen.
52. Deze bezwaargrond van FME richt zich feitelijk tot de vaststelling van het x-factorbesluit voor Liander. Ook dit bezwaar kan daarom niet alsnog in het kader van deze procedure ter discussie worden gesteld en dient – mede gelet op hetgeen hierboven onder randnummer 34 is overwogen, ongegrond te worden verklaard. Voor de beoordeling van dit onderdeel verwijst de Raad naar randnummer 47 tot en met 49 van de Bob x-factorbesluiten.

Conclusie

53. Het vorenstaande leidt ertoe dat de bezwaren van FME tegen het bestreden besluit ongegrond worden verklaard.

Beoordeling van de bezwaargronden van Liander

Eerste grond van bezwaar: de methode van nacalculatie

54. Liander voert aan dat de methode van nacalculatie in het bestreden besluit in strijd is met de Gaswet, het methodebesluit, het x-factorbesluit voor Liander en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. De door Liander bestreden nacalculatie van de lokale heffingen betreft een nacalculatie van kosten gemaakt in het jaar 2009. Deze kosten uit het jaar 2009 vallen binnen de derde reguleringsperiode van de regionale netbeheerders gas (1 januari 2008 tot en met 31 december 2010).

55. Naar het oordeel van de Raad treft deze bezwaargrond geen doel. Hiertoe overweegt de Raad eerst dat de door hem toegepaste wijze van nacalculeren in overeenstemming is met de methode van de derde reguleringsperiode regionale netbeheerders gas en het daaruit voortvloeiende x-factorbesluit voor Liander.

De wijze van verwerking van ORV

56. De Raad hanteert als uitgangspunt dat in beginsel alle gereguleerde inkomsten in de totale inkomsten worden besloten. Mede hierom neemt de Raad de ORV mee bij de vaststelling van de individuele x-factor van een netbeheerder. De wijze waarop dit gebeurt, is door de Raad uiteengezet in het Methodebesluit RN3G.
57. Op 3 november 2009 heeft het CBb uitspraak gedaan naar aanleiding van de beroepen die zijn ingediend tegen het Methodebesluit RN3G.²⁴ Het CBb heeft op grond van formele gebreken het beroep gegrond verklaard, maar heeft alle materiële grieven verworpen. Daarbij heeft het CBb met toepassing van artikel 8:72, derde lid, van de Awb, de rechtsgevolgen van dit methodebesluit in stand gelaten. De consequentie van deze uitspraak is dat het Methodebesluit RN3G in rechte onaantastbaar is geworden, zodat dit bij de beoordeling van de bezwaren als een vaststaand gegeven moet worden beschouwd.
58. Het voorgaande betekent naar het oordeel van de Raad dat in beginsel de rechtmatigheid van de methodiek niet opnieuw ter discussie kan worden gesteld. Naar het oordeel van de Raad is er geen sprake van bijzondere omstandigheden die de Raad in afwijking van de methode doen besluiten. Liander heeft tevens geen gronden aangevoerd waaruit volgt dat de Raad de methode onverbindend moet achten.
59. In het Methodebesluit RN3G zijn de kosten voor het ORV 'lokale heffingen' verwerkt in de vorm van een schatting van deze kosten. Deze schatting is verwerkt in de eindinkomsten van 2010, zijnde het eindpunt van de reguleringsperiode. De kosten van lokale heffingen zijn voor wat betreft het eindpunt in 2010 bepaald op hetzelfde niveau als in 2007. Omdat de ORV lokale heffingen eerder nog niet vergoed werden, groeien de netbeheerders gedurende de derde reguleringsperiode geleidelijk toe naar dit niveau van toegestane eindinkomsten.
60. Dit leidt ertoe dat het ORV 'lokale heffingen' wordt verdisconteerd in de individuele x-factor van de netbeheerder die deze kosten maakt. De wijze van verdiscontering van ORV-kosten door deze te verwerken in de x-factor is door het CBb aanvaard in

²⁴ Idem voetnoot 3.

rechtsoverweging 13.7.3 van diens uitspraak van 3 november 2009. Het CBb overweegt daar:

" Stedin heeft niet aangegeven hoe verweerder [de Raad] zonder in strijd te handelen met deze reguleringssystematiek kan bereiken dat zij over de reguleringsperiode de volledige precariobelasting vergoed krijgt. De door Stedin gesuggereerde oplossing om de toegestane eindinkomsten te verhogen met 150% van de geschatte ORV-kosten heeft tot gevolg dat wordt afgeweken van het uitgangspunt dat de toegestane eindinkomsten worden vastgesteld op het na te streven niveau. Het College vindt in het door Stedin aangevoerde onvoldoende aanknopingspunten voor het oordeel dat verweerder gehouden zou zijn af te wijken van de te hanteren reguleringssystematiek."

61. Uit deze uitspraak volgt naar het oordeel van de Raad dat binnen de reguleringssystematiek geen andere mogelijkheid bestaat voor het vergoeden van de ORV, dan deze te verwerken in de individuele x-factor van de netbeheerder die deze kosten heeft gemaakt. Met zijn keuze om de kosten voor de ORV 'lokale heffingen' via de x-factor te vergoeden, is de Raad gebleven binnen de beoordelingsruimte die de wet hem, mede op grond van de rechtspraak van het CBb, toekomt.
62. Consequentie van de verwerking in de x-factor is dat alleen ORV-kosten gemaakt in laatste jaar van de derde reguleringsperiode volledig worden vergoed. Gedurende de voorafgaande jaren, waaronder 2009, groeien ook ORV-kosten, net als alle andere kosten van de netbeheerder, door de kortende werking van de x-factor in naar het toegestane inkomstenniveau van de netbeheerder. Anders gezegd: alleen de ORV-kosten gas die Liander in 2010 heeft gemaakt komen voor volledige vergoeding in de tarieven in aanmerking. Voor deze kosten heeft de Raad een schatting opgenomen in het tariefbesluit gas 2010 voor Liander.
63. Liander wenst dat de kosten met betrekking tot 2010 worden gecorrigeerd met gebruikmaking van de nacalculatiebevoegdheid.

Nacalculatie op grond van artikel 81, tweede lid, onderdeel c, van de Gaswet

64. Liander stelt dat er nacalculatie dient plaats te vinden op grond van artikel 81c, tweede lid, onderdeel c, van de Gaswet. Aan de hand van deze bevoegdheid kan het verschil tussen de geschatte en feitelijke gegevens voor lokale heffingen worden gecorrigeerd in het bestreden besluit. De in het bestreden besluit toegepaste nacalculatie vindt plaats door middel van de volgende methode. De geschatte gegevens over lokale heffingen in de x-factorberekening worden vervangen door een nieuwe schatting te maken op basis van de feitelijke gegevens voor het jaar waarvoor de nacalculatie wordt uitgevoerd. Bij de berekening van het nacalculatiebedrag worden de eindinkomsten bepaald door de

feitelijke gegevens van 2009 te gebruiken voor het maken van een nieuwe schatting van de kosten van lokale heffingen in het jaar 2010.

65. De Raad ziet geen aanleiding om deze nieuwe schatting nogmaals te corrigeren voor de exact door Liander gemaakte kosten voor ORV in 2009. Hiertoe overweegt de Raad dat het eindjaar van de vorige reguleringsperiode nog niet is bereikt en de ORV-kosten van dit jaar nog dienen in te groeien. De Raad wijst erop dat hij bevoegd en niet verplicht is om toepassing te geven aan het correctiemechanisme van artikel 81c, tweede lid van de Gaswet. Naar het oordeel van de Raad gaat het exact nacalculeren van ORV-kosten op basis van achteraf te verantwoorden kosten, voorbij aan het systeem van vergoeding van ORV-kosten dat hij sedert het begin van de derde reguleringsperiode gas aan de ORV-systematiek ten grondslag heeft gelegd.

Gebruik van de x-factor

66. Liander meent dat de Raad in de methode van nacalculatie gebruik maakt van een zogenoemde ad hoc x-factor. Hiervan is naar het oordeel van de Raad geen sprake. Het verschil tussen het inkomstenniveau in 2009 op basis van de geschatte gegevens, en het inkomstenniveau op basis van de feitelijke gegevens uit 2009 bepaalt het nacalculatiebedrag. De Raad past de vastgestelde x-factor toe en gebruikt het rekenmodel om een hernieuwde schatting te maken en tot een aanpassing van het tarief te komen. Daarmee is naar het oordeel van de Raad geen sprake van het de facto opnieuw vaststellen van de x-factor, maar van gebruik van feitelijke gegevens achteraf. De Raad oordeelt derhalve dat er dienaangaande geen strijd bestaat met het x-factorbesluit.

Algemene beginselen van behoorlijk bestuur

67. Ook ziet de Raad niet in dat de gehanteerde nacalculatie van de betreffende ORV-kosten in strijd zou zijn met enig beginsel van algemeen behoorlijk bestuur. In het bijzonder heeft Liander het rechtszekerheidsbeginsel, het vertrouwensbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel aangevoerd. De Raad oordeelt op grond van het hiervoor overwogene dat de tarieven van Liander in overeenstemming met een rechtsgeldige methode zijn vastgesteld. Er is geen aanleiding om te veronderstellen dat de Raad bij de vaststelling van de tarieven voor Liander anders zou besluiten dan hij bij het bestreden besluit heeft gedaan. De Raad ziet daarom niet in dat er sprake zou zijn van strijd met enig algemeen beginsel van behoorlijk bestuur.
68. De Raad concludeert op grond van het bovenstaande dat hij de tarieven van Liander overeenkomstig de wet, het methodebesluit en het x-factorbesluit, en in goede verhouding met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur heeft nagecalculeerd. Derhalve is er naar het oordeel van de Raad geen sprake van strijd met de wet, het betreffende methodebesluit of het betreffende x-factorbesluit voor Liander.

Tweede grond van bezwaar: rekenfout in berekening toegestane eindinkomsten 2009

69. Liander voert als tweede grond van bezwaar aan dat bij de berekening van het nacalculatiebedrag voor lokale heffingen 2009 een rekenfout is gemaakt in de berekening van de toegestane inkomsten in het jaar 2009. De Raad acht dit bezwaar gegrond.
70. De Raad erkent dat hij in de berekening van het nacalculatiebedrag onjuiste gegevens heeft betrokken. De Raad zal de juiste gegevens alsnog bij de berekening van de nacalculatie hanteren. De berekening resulteert daarmee in een verhoging van het correctiebedrag voor de nacalculatie voor lokale heffingen over het jaar 2009. Dat wil zeggen: EUR 517.303 uitgedrukt in het prijspeil van het jaar 2011 en na toepassing van heffingsrente over de periode 2009 tot 2011. Zie voor de berekening van voornoemd bedrag de bijlage bij dit besluit.
71. Gezien de hoogte van het bedrag dat met de gegrondverklaring van dit bezwaar is gemoeid, acht de Raad herfacturering door Liander onwenselijk. Derhalve beslist de Raad dat, op de grondslag van artikel 81c, eerste lid, van de Gaswet, het verschil van EUR 517.303, uitgedrukt in het prijspeil van het jaar 2011, na toepassing van de heffingsrente over 2011 – 2012 wordt verwerkt in het besluit tot vaststelling van de tarieven voor het transport van gas en de transportondersteunende diensten per 1 januari 2012 voor Liander N.V.

VI. Vergoeding van kosten bezwaarfase

72. De Raad heeft het bezwaar van FME ongegrond verklaard. Als gevolg daarvan wordt het verzoek van FME om een vergoeding van de proceskosten ex artikel 7:15, tweede lid van de Awb, afgewezen.
73. De Raad heeft het bezwaar van Liander (deels) gegrond verklaard. Nu het bestreden besluit wordt herroepen dienen, op de voet van artikel 7:15, tweede lid van de Awb, de kosten in de bezwaarfase van Liander door de Raad aan haar te worden vergoed. Gelet op het Besluit proceskosten bestuursrecht²⁵ worden de kosten van Liander begroot op 1 (bezwaarschrift) x 1 x EUR 437 = EUR 437.

²⁵ Besluit proceskosten bestuursrecht, 22 december 1993, Stb. 763.

VII. Besluit

74. De Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit:

- I. verklaart de bezwaren van de vereniging FME/CWM als individuele afnemer, niet zijnde een netbeheerder, en het bezwaar van de vereniging FME/CWM als vertegenwoordiger van zestien afnemers, niet-ontvankelijk;
- II. verklaart de bezwaren van de vereniging FME/CMW ongegrond;
- III. verklaart de bezwaren van Liander N.V. voor zover gericht tegen de rekenfout in het nacalculatiebedrag gegrond en voor het overige ongegrond;
- IV. herroept het bestreden besluit voor zover het de rekenfout in het nacalculatiebedrag van het bestreden besluit betreft en bepaalt dat in het tariefbesluit voor het jaar 2012 van Liander N.V. een inkomstencorrectie wordt opgenomen voor de rekenfout van EUR 517.303, in prijspeil 2011, vermeerderd met heffingsrente;
- V. wijst het verzoek van de vereniging FME/CWM om vergoeding van kosten in bezwaar af en verstaat dat de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit aan Liander N.V. een bedrag van EUR 437 vergoedt, in verband met de kosten die zij in verband met de behandeling van het bezwaar redelijkerwijs heeft moeten maken.

Datum: 1 september 2011

De Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit,
namens deze,

Chris Fonteijn
Voorzitter Raad van Bestuur

Openbaar

Tegen dit besluit kan degene wiens belang daarbij rechtstreeks is betrokken, binnen zes weken na bekendmaking beroep instellen bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven, Postbus 20021, 2500 EA 's-Gravenhage.

Bijlage: Berekening bedrag correctie voor nacalculatie lokale heffingen 2009 in TI 2011

Berekening BOB bedrag Liander

CPI-tabel en heffingsrente

naar/van	2007	2008
2008	0,011	
2009	0,043	0,032

Bron: CBS

Heffingsrente van 2007 naar 2009

5,13%

Bron: Ministerie van Financien

Verrekening van rekenfout nacalculatie lokale heffingen 2009 in tarieven 2011

Gegevens zoals gehanteerd in tariefbesluit 2011

Begininkomsten 2007	€ , prijspeil 2007	256.023.204	Bron:
x-factor 2008-2010 na toepassing data LH 2009		6,1	x-factorberekening NG3R (27 mei 2009)
Toegeestane inkomsten 2008	€ , prijspeil 2008	243.222.044	Nacalculatieberekening Tariefbesluit 2011 (foutief)
Toegeestane inkomsten 2009	€ , prijspeil 2009	236.168.605	

Juiste gegevens voor tariefbesluit 2011

Kosten ORV Lokale Heffingen 2009	€ , prijspeil 2009	7.004.694	Bron:
Kosten ORV Lokale Heffingen 2009 in prijspeil 2007	€ , prijspeil 2007	6.713.644	Productiviteitsdata Liander 2009
Begininkomsten 2007	€ , prijspeil 2007	256.023.204	x-factorberekening NG3R (27 mei 2009)
Oorspronkelijke Eindinkomsten (excl. ORV)	€ , prijspeil 2007	205.268.257	x-factorberekening NG3R (27 mei 2009)
Eindinkomsten met toepassing van kosten LH 2009	€ , prijspeil 2007	211.981.901	
x-factor 2008-2010 na toepassing juiste gegevens		6,0	
Toegeestane inkomsten 2008	€ , prijspeil 2008	243.478.067	
Toegeestane inkomsten 2009	€ , prijspeil 2009	236.660.681	
Verschild (extra tariefruimte Liander in 2009)	€ , prijspeil 2009	492.077	
Verschild uitgedrukt in prijspeil 2011	€ , prijspeil 2011	517.303	
Nacalculatiebedrag LH2009 in TI 2011 was	€ , prijspeil 2011	-	Nacalculatieberekening Tariefbesluit 2011 (foutief)
Nacalculatiebedrag LH2009 in TI 2011 had moeten zijn	€ , prijspeil 2011	517.303	